

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

KUNTOUTTAVAN TYÖTOIMINNAN VAIKUTUKSET JA KEHITTÄMISTARPEET ASIAKASNÄKÖKULMASTA

Sanna Niemi

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2018
Sosionomikoulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomikoulutus

NIEMI SANNA:

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutukset ja kehittämistarpeet asiakasnäkökulmasta

Opinnäytetyö 44 sivua, joista liitteitä 4 sivua
Huhtikuu 2018

Opinnäytetyön aiheena oli kuntouttavan työtoiminnan vaikutus. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen vaikutuksia asiakkaiden toimintakykyyn ja elämänhallintaan. Tutkimuksen tavoitteena oli myös selvittää asiakkaiden tarpeita kuntouttavan työtoiminnan kehittämisen suhteen.

Pitkään jatkunut työttömyys on monisyinen asia, johon liittyvät monenlaiset haasteet. Tutkittavina käsitteinä tässä opinnäytetyössä olivat elämänhallinta, toimintakyky, syrjäytyminen ja osallisuus. Nämä käsitteet mainitaan useissa kuntouttavaa työtoimintaa koskevissa määritelmissä, kuten esimerkiksi laissa kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) ja Kuntouttavan työtoiminnan käsikirjassa (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 2018).

Opinnäytetyön tutkimusosuus toteutettiin pääosin kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena. Tutkimusmenetelmänä oli kyselylomake, jonka Parkanon kaupungin järjestämään kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvat asiakkaat saivat täytettäväkseen. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistui 35 vastaajaa.

Kuntouttavalla työtoiminnalla oli tämän tutkimuksen mukaan vaikutusta elämänhallinnan ja varsinkin sosiaalisen toimintakyvyn kannalta. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisella oli myös vaikutuksia syrjäytymisen ehkäisyyn ja osallisuuden kokemisen kannalta. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneista asiakkaista suuri osa koki hyötывänsä palvelusta, mutta osa asiakkaista ei hyötynyt tällaisesta palvelusta.

Kuntouttavan työtoiminnan sisältöä ei ole tarkemmin laissa määritelty ja jokainen kunta järjestää sitä osaltaan eri tavoin. Tässä tutkimuksessa asiakkaat esittivät kuntouttavan työtoiminnan kehittämistä esimerkiksi lisäämällä monipuolista tekemistä, ryhmätoimintaa ja yksilövalmennusta.

Asiasanat: kuntouttava työtoiminta, elämänhallinta, toimintakyky, syrjäytyminen, osallisuus

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

NIEMI SANNA:

The Meaning and Development of Rehabilitative Work from Client's Point of View

Bachelor's thesis 44 pages, appendices 4 pages
April 2018

The aim of this study was to explore what kind of influence rehabilitative work has on clients' ability to function and manage in their lives. Furthermore, this study focuses on clients' needs for developing the content of rehabilitative work.

This study was carried out mainly as a quantitative research. The data of the study were collected by means of the paper question survey. The survey included both open-ended and multiple-choice questions. The sample of the study consisted of 35 respondents who have participated in rehabilitative work organized by the City of Parkano.

Based on the results of this study, it can be stated that client's experience of participation in rehabilitative work varies from person to person. This study revealed that the rehabilitative work had different implications than employment status. The study revealed also that rehabilitative work had an impact on the prevention of social exclusion and participation.

In this study, clients presented the development of rehabilitative work, for example by adding diverse activities, group activities and personal coaching. Further studies on the subject are needed to explore how rehabilitative work has developed from present-day conditions.

Key words: rehabilitative work, life management, ability to function, social exclusion, participation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TYÖTTÖMYYYDEN TAUSTAA PIRKANMAALLA.....	6
3	KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA.....	8
	3.1. Kuntouttavan työtoiminnan taustaa	8
	3.2. Kuntouttavaan työtoimintaan liittyvät käsitteet	11
	3.3. Kuntouttava työtoiminta Parkanon kaupungilla	14
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE.....	16
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TUTKIMUSMENETELMÄ	17
6	ASIAKKAIDEN KOKEMUKSIA KUNTOUTTAVASTA TYÖTOIMINNASTA	20
	6.1. Kyselyyn vastanneiden taustatiedot.....	20
	6.2. Asiakkaiden kokemat vaikutukset elämänhallintaan	21
	6.3. Asiakkaiden kokemat vaikutukset toimintakykyyn	22
	6.4. Asiakkaiden kokemat muut vaikutukset	25
7	TULOSTEN VERTAILUA AIEMPIIN TUTKIMUSTULOKSIIN.....	29
8	ASIAKKAIDEN ESITTÄMÄT KEHITTÄMISTARPEET	31
9	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	33
	9.1. Tutkimuksen johtopäätökset	33
	9.2. Pohdinta	35
	LÄHTEET.....	38
	LIITTEET	41
	Liite 1. Saatekirje lomakekyselyyn	41
	Liite 2. Lomakekysely	42

1 JOHDANTO

Olen työskennellyt pitkäaikaistyöttömien parissa vuodesta 2010 ja minua kiinnostaa kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien asiakkaiden kokemukset ja vaikutukset heille itselleen. Minua kiinnostaa myös toiminnan sosiaaliset ja hyvinvointivaikutukset. Sosionomiopintojen myötä minulle on tullut yhä tärkeämmäksi nostaa asiakkaiden ääntä kuuluviin, vahvistaa heidän voimavarojaan sekä lisätä heidän osallisuuttaan. Tässä opinnäytetyössä halusin selvittää, millaista vaikutusta kuntouttavalla työtoiminnalla voi olla asiakkaiden elämässä. Tarkemmin tutkin kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksia asiakkaiden elämänhallintaan ja toimintakykyyn. Minua kiinnosti selvittää, onko Parkanossa järjestettävällä kuntouttavalla työtoiminnalla samanlaisia vaikutuksia kuin muualla maassamme aiheesta tehtyjen aiempien tutkimusten mukaan.

Lähtökohtaisesti työttömien ja varsinkin pitkäaikaistyöttömien asema on haastava, koska usein ihminen arvotetaan ammatin tai työpaikan kautta. Tavatessamme vanhaa tuttua helposti kysymme kuulumisia nimenomaan ammatin, työuran tai koulutuksen näkökulmasta. Usein ajattelemme työn olevan itseisarvo, joka määrittelee ihmisen. Työttömyyden taustalla olevat syyt ovat kuitenkin moninaiset ja yksilöiden kokemukset työttömyydestä ovat erilaisia. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvilla asiakkailla suurella osalla on fyysisiä rajoitteita ja puutteita toimintakyvyssään sekä osalla myös mielenterveys- tai päihdeongelmia, jotka vaikeuttavat heidän työllistymistään avoimille työmarkkinoille. Pitkään jatkunut työttömyys asettaa monenlaisia haasteita työelämäänsä palaamiselle.

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain (710/1982) mukainen sosiaalipalvelu sekä työttömyysturvalain (1290/2002) mukainen työllistymistä edistävä palvelu. Sen tavoitteena on vahvistaa asiakkaan elämän – ja arjenhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) astui voimaan jo vuonna 2001.

2 TYÖTTÖMYYDEN TAUSTAA PIRKANMAALLA

Helmikuussa 2018 oli Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyskatsauksen mukaan Pirkanmaalla 26 262 työtöntä työnhakijaa. Pirkanmaan työttömyysaste oli 10,7 prosenttia, kun koko maan työttömyysaste oli 9,0 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömiä oli Pirkanmaalla 8 753 henkilöä ja rakennetyöttömiä 60 prosenttia työttömistä työnhakijoista. Työvoimaan kuulumattomia työnhakijoita oli Pirkanmaalla 14 293, joista 5 958 henkilöä osallistui työllistymistä edistävään palveluun. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui Pirkanmaalla helmikuussa 4 404 henkilöä. Pirkanmaalla oli selvää kasvua kuntouttavan työtoiminnan sekä omaehtoisen opiskelun määrässä helmikuussa 2018. Parkanossa oli työttömiä yhteensä 268 ja heistä pitkäaikaistyöttömiä 54. (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2018.) Parkanossa kuntouttavaan työtoimintaan osallistui helmikuussa 94 henkilöä (Parkanon kaupunki 2018). Työllistymistä edistäviä palveluita ovat mm. omaehtoinen opiskelu, työvoimakoulutus, työnhaku- ja uravalmennus, työkokeilu ja kuntouttava työtoiminta. (Kansaneläkelaitos 2017.)

Tilastokeskuksen (2018) mukaan työtön on työtä vailla oleva henkilö, joka etsii töitä ja on valmis ottamaan vastaan kahden viikon sisällä työn löydettyään sellaisen. Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilastossa (2018) työtön työnhakija on työtä vailla oleva henkilö, joka on ilmoittautunut työvoimahallinnon rekisteriin työnhakijaksi. Pitkäaikaisytyötön on henkilö, joka on ollut työttömänä 12 kuukautta tai kauemmin. (Tilastokeskus 2018.) Työttömäksi työnhakijaksi luetaan työnhakijat, joilla ei ole työtä, lomautetut, lyhennettyä työviikkoa tekevät ja työvoiman ulkopuoliset henkilöt (TE-palvelut 2018).

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien määrä on noussut viime vuosina ja nousee edelleen. Vuonna 2016 kuntouttavaan työtoimintaan osallistui arviolta 41 700 henkilöä, kun vuonna 2013 osallistujia oli 24 200. Osa asiakasmäärien lisääntymisestä selittyy sillä, että kuntien rahoitusvastuu muuttui. (Virtanen 2017, 2.) Osaksi asiakkaiden lisääntyminen selittyy sillä, että esimerkiksi suurten kaupunkien ulkopuolella työvoimapalvelut ovat rajalliset, kun erilaiset työllisyystoimenpiteet keskittyvät isompiin kaupunkeihin.

Vuoden 2015 jälkeen kuntien osuus yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden tuesta on 50 prosenttia ja yli 1000 päivää työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden tuesta kunnan osuus on 70 prosenttia. Valtio maksaa tuen kokonaan, jos työtön osallistuu

johonkin työllistymistä edistävään palveluun. (Virtanen 2017, 2.) Vuonna 2016 Pirkanmaalla kuntouttavaan työtoimintaan osallistui 5700 henkilöä. (Virtanen 2017, 10).

Kuntouttavan työtoiminnan tilastoraportin (33/2017) mukaan vuonna 2016 Suomessa tehtiin arviolta 50 000 aktivointisuunnitelmaa tai monialaista työllistymissuunnitelmaa. Kuntouttava työtoiminta sisältyi noin 79 prosenttiin suunnitelmista. Vuonna 2013 suunnitelmia tehtiin 46 500. Vuoteen 2013 verrattuna suunnitelmien määrä on kasvanut 7 prosenttia. Nämä luvut eivät ole täysin luotettavia, koska useat kunnat eivät tilastoi suunnitelmien määrää.

Parkanossa työtilanne on oleellisesti heikentynyt viime vuosina, sillä sekä sahateollisuuden työpaikat ovat vähentyneet huomattavasti. Aiemmin paikkakunnalta on hävinnyt tekstiiliteollisuuden työpaikkoja. Parkanossa kärsitään myös rakennetyöttömyydestä, joka yleensä johtuu talouden rakenteiden muutoksista. Tästä on usein seurauksena, että työvoiman tarjonta ja kysyntä eivät kohtaa. Rakennetyöttömyyden taustalla on useita syitä. Työttömyys voi johtua esimerkiksi siitä, että henkilön koulutustaso ei ole riittävä, yli 55 vuoden ikä saattaa vaikeuttaa työllistymistä, työttömyys on voinut jatkua jo pitkään, henkilöllä ei ole työhistoriaa tai työkokemus on alalta, jolla ei enää ole tarjota työpaikkoja. (Pyykkönen & Pyykkönen 2016, 14.)

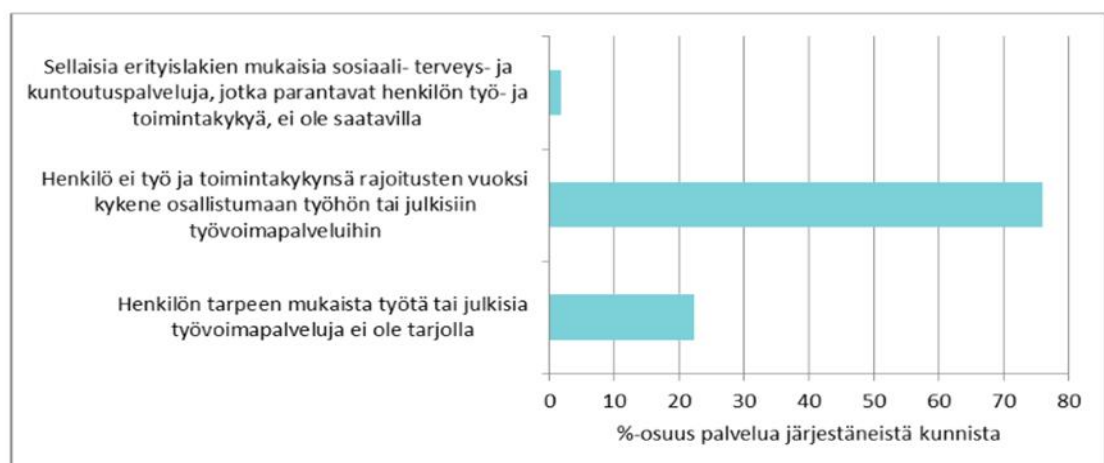
Työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä ovat mm. ammattitaito, koulutus, sosiaaliset suhteet ja aikaisempi työhistoria. Näiden tekijöiden ajatellaan olevan jossain määrin riippuvaisia yksilön omista valinnoista ja niihin yksilö voi itse ainakin jossain määrin vaikuttaa. Työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä, kuten etnisyys, sukupuoli, terveys, fyysinen kyvykkyys sekä ikä ja lahjakkuus, pidetään subjektiivisina tekijöinä, joihin työtön ei yleensä voi vaikuttaa. (Parpo 2007, 19-20.) Työllistymiseen vaikuttavat myös mielenterveyshäiriöt, jotka ovat yleisimpiä työkyvyttömyyseläkkeeseen johtavia tekijöitä. Mielenterveyden häiriöt voivat johtaa toimintakyvyn ja elämänlaadun heikentymiseen, syrjäytymiseen ja ongelmiin perheessä, työssä ja elämänhallinnassa. Toimintaympäristö vaikuttaa oleellisesti toimintakykyyn, ja tärkeää on henkilön oma subjektiivinen kokemus omasta toimintakyvystään. (Tuisku, Melartin & Vuokko 2011.)

3 KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA

3.1. Kuntouttavan työtoiminnan taustaa

Kuntouttavan työtoiminnan määritelmät eriävät hiukan riippuen sitä määrittelevästä tahosta. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) määrittelee kuntouttavan työtoiminnan olevan toimenpide, jolla pyritään parantamaan pitkään työttömänä olleiden henkilöiden edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla sekä edistämään mahdollisuuksia osallistua koulutukseen tai työvoimapalveluihin. Kuntouttavassa työtoiminnassa ei synny virkasuhdetta eikä työsuhdetta. Sosiaali- ja terveysministeriö (2017) on asettanut kuntouttavan työtoiminnan tavoitteiksi työttömyyden aiheuttamien toimintakyvyn kielteisten vaikutusten ehkäisemisen, asiakkaan elämän- ja arjenhallinnan sekä työ- ja toimintakyvyn vahvistamisen sekä syrjäytymisen ehkäisemisen. Tavoitteena on asiakkaan työllistyminen, hakeutuminen koulutukseen tai muihin TE -hallinnon palveluihin.

Kuntouttavaan työtoimintaan ohjaututaan yleensä työ- ja elinkeinotoimiston kautta työttömyysturvan keston perusteella. Yleisin syy kuntouttavan työtoiminnan palvelutarpeelle on henkilön työ- ja toimintakyvyn rajoitteet, jotka estävät osallistumaan työhön tai julkisiin työvoimapalveluihin. (Virtanen 2017, 3.) Kuviosta 1 selviää, että selvästi suurin osa eli noin 76 % asiakkaista ohjautuu palveluun ensisijaisesti työ- ja toimintakyvyn rajoitteiden vuoksi. Toinen palveluun ohjautumisen syy on selkeästi henkilön tarpeen mukaisen työn tai julkisten työvoimapalvelujen puute.

KUVIO 1. Kuntouttavaan työtoimintaan ohjautuminen ensisijaisen palvelutarpeen mukaan 2016 (Virtanen 2017, 3)

Tarkasteltaessa asiakkaiden siirtymiä työttömyydestä työelämään tai ammatilliseen koulutukseen, aktivoinnin työllisyyspoliittiset vaikutukset ovat osoittautuneet vähäisiksi. Aktivoinnilla on kuitenkin ollut sosiaali- ja hyvinvointipoliittisia vaikutuksia. (Karjalainen & Karjalainen 2011, 9.)

Kuntouttavaa työtoimintaa määrittävät lait:

- laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001)
- perustuslaki (731/1999)
- laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- sosiaalihuoltolaki (710/1982)
- laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012)
- työttömyysturvalaki (1290/2002)
- laki toimeentulotuesta (1412/1997) sekä
- laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014)

Aktivointisuunnitelma

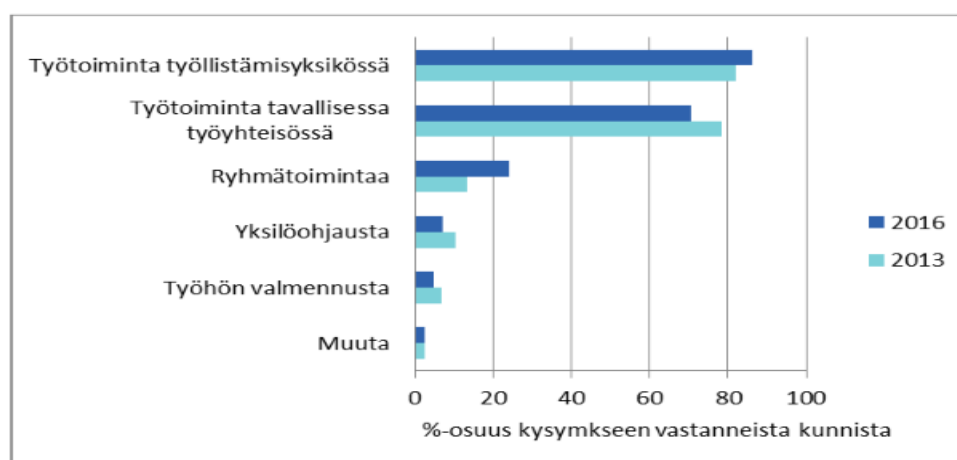
Pitkään työttömänä olleelle henkilölle laaditaan aktivointisuunnitelma, jos henkilö ei työ- tai toimintakyvyn rajoitteiden vuoksi pysty osallistumaan julkisiin työvoimapalveluihin, kuten työkokeiluun, erilaisiin valmennuksiin tai työhön. Suunnitelman tavoitteena on asiakkaan työllistymisedellytysten ja elämänhallinnan parantaminen. Aktivointisuunnitelman laativat yhteistyössä asiakkaan kanssa työ- ja elinkeinotoimiston edustaja sekä kunnan sosiaalitoimen edustaja. Aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttava työtoiminta tai tarvittavia sosiaali-, terveys- tai kuntoutuspalveluita, joiden tavoitteena on parantaa asiakkaan työ- ja toimintakykyä. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 8§.) Aktivointisuunnitelmassa sovitaan kuntouttavan työtoiminnan jakson pituus, joka voi olla 3-24 kuukautta yhtäjaksoisesti. Asiakkaan tulee osallistua toimintaan yhdestä neljään päivää viikossa. Työtoimintapäivän pituus on vähintään neljä tuntia. Asiakas voi osallistua kuntouttavaan työtoimintaan enintään 230 päivänä 12 kuukauden aikana. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 13-14§.)

Kuntouttavan työtoiminnan toteuttaminen ja sisältö

Henkilön uskonnollista tai muuta eettistä vakaumusta ei saa loukata vakavasti kuntouttavassa työtoiminnassa. Kuntouttavan työtoiminnan sisältöä ei ole laissa määritelty, joten

eri kunnat järjestävät kuntouttavaa työtoimintaa eri tavoin ja erilaisia toimintoja painottaen. Kuntouttava työtoiminta on sovitettava osallistujan työ- ja toimintakyvyn sekä osaamisen mukaisesti siten, että se parhaiten edistäisi asiakkaan elämänhallintaa ja toimintakykyä. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 13§.) Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien toimintakyky vaihtelee suuresti, joten on tärkeää, että toiminta suunnitellaan asiakaslähtöisesti. Osalle kuntouttava työtoiminta on säännölliseen päivärytmiin ja ohjattuun toimintaan sopeutumista ja osalle määritellään vastuullisiakin työtehtäviä. Asiakkaan kannalta on tärkeää, että kuntouttava työtoiminta on mahdollista suunnitella siten, että asiakkaan toiminta- ja työkyvyn parantuessa, työtoiminnan sisältöä voidaan muuttaa yksilöllisen suunnitelman mukaan. (Kuntouttavan työtoiminnan käsikirja 2017.)

Kuntouttavaa työtoimintaa voidaan järjestää mm. työtoimintana työllistämisyksikössä, työtoimintana tavallisessa työyhteisössä, ryhmätoimintana ja yksilövalmennuksena. (Virtanen 2017, 4). Muuta työtoimintaa voi olla esimerkiksi toimintakyvyn arviointi. Kuviosta 2 selviää, että työtoiminta työllistämisyksikössä on yleisin kuntouttavan työtoiminnan järjestämismuoto.

KUVIO 2. Kuntouttavan työtoiminnan toimintatavat 2013 ja 2016 (Virtanen 2017, 4)

Virkasuhteessa tai työsuhteessa tehtävää työtä ei saa korvata kuntouttavalla työtoiminnalla (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 14 §). Kuitenkin sen tulisi olla mielekäästä ja riittävän vaativaa (Kuntouttavan työtoiminnan käsikirja 2017). Tämä on haaste kuntouttavan työtoiminnan järjestämiselle. Eri kunnilla on erilainen käytäntö työtoimintapaikkojen järjestämisessä. Joissakin kunnissa on koko ajan tarjolla työtoimintapaikkoja, joista asiakkaat voivat valita, toisissa kunnissa työtoimintapaikkoja etsitään ja räätälöidään tar-

peen tullen asiakaskohtaisesti. Kuntouttavan työtoiminnan tehtävinä voivat olla mm. puutyöt, verhoilu- ja korjaustyöt, alihankintatyöt, keittiö- ja siivoustoiminta ja kotitalouspalvelut (Hämeenkyrön kunta 2018) sekä kierrätys, kotipalveluapu, puu-, metalli- ja ompelutyöt (Ikaalisten kaupunki 2018).

3.2. Kuntouttavaan työtoimintaan liittyvät käsitteet

Käsittelen tässä opinnäytetyössä muutamia käsitteitä, jotka mainitaan kuntouttavaa työtoimintaa koskevassa laissa (189/2001) ja sosiaali- ja terveysministeriön määritelmissä. Kuntouttavaan työtoimintaan liittyvät käsitteet ovat laajoja kokonaisuuksia ja käsittelen niitä seuraavassa muutamien lähteiden kautta.

Elämänhallinta

Elämänhallinta on itsetuntemukseen perustuva kyky suunnitella, asettaa, saavuttaa tavoitteita sekä muuttaa niitä tarvittaessa. Siihen liittyy myös kyky reflektoida. Elämää ei voi hallita täydellisesti. Sosiaalinen tuki lisää elämänhallintaa, joka tukee tavoitteiden saavuttamista yhdessä turvatuksen talouden ja sosiaalisen tuen kanssa. Tavoitteiden saavuttaminen yhdistyy hyvinvoinnin kokemukseen. (Forss, Kanerva, Kanninen, Laitio & Likki. 2013, 27.)

Elämänhallintaan kuuluu ihmisen usko kykyynsä vaikuttaa asioihin ja muuttaa olosuhteita paremmiksi (Keltikangas-Järvinen 2008, 255). Vahvemman elämänhallinnan tunteen omaava henkilö kokee elämän mielekkäänä ja on kiinnostunut elämästään, kokeilee uusia asioita mielellään ja kykenee toimimaan joustavasti sekä kokee epäonnistumiset ja vastoinikäymiset oppimiskokemuksina. Heikomman elämänhallinnan tunteen omaava henkilö kokee elämäänsä koskevat muutokset stressaavina ja uhkaavina. Henkilö kokee, ettei hallitse elämäänsä, epäilee sosiaalisia suhteitaan, kokee kykenemättömyyttä, ei toimi joustavasti sekä ahdistuu epäonnistumisista ja vastoinikäymisistä. (Liukkonen 2017, 27-28.)

Toimintakyky

Toimintakyky tarkoittaa ihmisen fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia edellytyksiä selviytyä elämässään ja arjessaan. Toimintakyvyn eri ulottuvuuksien ollessa tasapainossa ympäris-

tön kanssa ihmisellä on mahdollisuus voida hyvin, löytää paikkansa yhteiskunnassa, jak-
saa työelämässä sekä selviytyä arjesta itsenäisesti. Toimintakykyyn vaikuttaa myös ympä-
ristö. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016.) Toimintakykyyn liittyy henkilön val-
mius elämäntilanteensa vaatimien toimintojen suorittamiseen. Toimintakyky on myös
henkilön omien kykyjen ja tavoitteiden tasapainotila elin- ja toimintaympäristön kanssa.
Toimintakyky todentaa henkilön selviytymistä päivittäisen elämän vaatimuksista. Lääke-
tieteellisesti toimintakyvyn käsite kuvaa ihmisen kykyä reagoida ympäristöönsä ja toimia
siinä. (Vuokko 2017.)

Toimintakyvylle ja työkyvylle on useita määritelmiä. Toimintakyky ilmaisee henkilön
selviytymistä päivittäisen elämän vaatimuksista. Työkyky taas ilmaisee henkilön toimin-
takykyä suhteutettuna työn vaatimuksiin ja työtehtävistä selviytymiseen. (Tiitola, Takala,
Rentto, Tulenheimo-Eklund & Kaukiainen 2016, 2.) Toimintakyky jaetaan eri osa-aluei-
siin; fyysiseen, psyykkiseen, kognitiiviseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn. Fyysinen toi-
mintakyky käsittää fyysisen kunnon, liikkumisen, näkökyvyn, kuulon sekä terveydentil-
lan. Psyykkinen toimintakyky tarkoittaa kykyä selviytyä arjen haasteista ja kriiseistä ja
kykyä suunnitella elämäänsä. Se liittyy myös elämänhallintaan, mielenterveyteen, voi-
mavaroihin ja siihen kuuluu myös persoonallisuus. Kognitiivinen toimintakyky käsittää
mm. muistin, oppimisen, keskittymisen, tarkkaavuuden ja ongelmien ratkaisun. Se on toi-
mintaa, joka mahdollistaa henkilön suoriutumisen arjessa ja sen vaatimuksissa. Sosiaali-
nen toimintakyky muodostuu yksilön ja sosiaalisen verkoston, yhteisön, ympäristön tai
yhteiskunnan välisessä vuorovaikutuksessa. (THL 2017.) Kansainvälisen toimintakyvyn,
toimintarajoitteiden ja terveyden luokituksessa toimintakyky ymmärretään kokonaisval-
taisena, moniulotteisena, vuorovaikutuksellisena ja muuttuvana tilana, johon vaikuttavat
muun muassa henkilön terveydentila, elämäntilanne, osaaminen, elintavat ja motivaatio
sekä ympäristöön liittyvät asiat (ICF 2016).

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportissa (38/2010) todetaan asiakkaiden kokevan
työkykynsä paremmaksi kuin työntekijät arvioivat. Asiakkaat vertaavat omaa työkykyään
kuntouttavan työtoiminnan tehtävien vaatimuksiin, kun taas työntekijät arvioivat asiak-
kaiden työkykyä työelämän vaatimusten mukaan. (Karjalainen & Karjalainen 2010, 43.)
Toimintakykyä tarkastellessa on hyvä huomioida, että asiakkaan arvio jäljellä olevasta
työ- ja toimintakyvystään on hänen omansa, koettu työkyky. Asiakkaiden työ- ja toimin-

takyvyn arvioinnin välineenä kuntouttava työtoiminta on paikallaan. Työtoiminnassa saadaan usein selville, pystyykö asiakas toimimaan työnomaisessa toiminnassa. (Karjalainen & Karjalainen 2010, 67.)

Syrjäytyminen

Syrjäytyminen on moniulotteista ja se aiheuttaa mm. eriarvoisuutta ja terveyseroja. Se voi olla seurausta esimerkiksi työttömyydestä, köyhyydestä tai mielenterveys- tai päihdeongelmista. Syrjäytyminen saattaa estää ihmistä osallistumasta yhteiskunnan toimintoihin, koulutukseen tai työmarkkinoille. Syrjäytymistä pyritään ehkäisemään tarjoamalla mahdollisuus työtoimintaan ja muihin palveluihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018.) Työsuhteen puuttuessa tai päättyessä sekä muissakin elämän muutosvaiheissa syrjäytymisen riski on suurimmillaan. Syrjäytyminen yhdistetään usein erilaisiin sosiaalisiin ongelmiin, joiden seurauksena ihminen voi jäädä yhteiskunnan sosiaalisten rakenteiden ulkopuolelle. Sosiaalisesti syrjäytynyt ihminen on vasten hänen tahtoaan tai tahtonsa mukaisesti useimmiten jäänyt jonkun ihmisryhmän ulkopuolelle.

Työllä on suuri merkitys mm. syrjäytymisen ehkäisyssä ja köyhyyden torjumisessa. Työttömyyteen yhdistetään erilaisia yksilön hyvinvoinnin ongelmia, kuten taloudellisen tilanteen aiheuttama stressi, itsetunnon ja minäkuvan heikkeneminen, säännöllisen päiväohjelman ja sosiaalisten suhteiden puuttuminen, elintapojen muutokset sekä fyysisen ja psyykkisen terveyden heikkeneminen. (Kauppinen, Saikku & Kokko 2010, 234-235.) Kontaktit työkavereihin, jäsentynyt ajankäyttö sekä itsetunnon ylläpitäminen ovat työsäkäynnin psykologisia vaikutuksia. Ulkopuolisuus ansiotyöstä lisää pahoinvoinnin riskejä huomattavasti. (Hiilamo & Saari 2010, 19.) Osalle kuntouttavan työtoiminnan asiakkaista on toiminnassa muodostunut yhteisö tai ryhmä, joka toimii puuttuvan työyhteisön korvaajana.

Osallisuus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2017) mukaan osallisuus on tunne siitä, että ihminen kokee olevansa osallinen jossakin yhteisössä tai yhteiskunnassa. Ihmiselle on tärkeää olla osallisena oman elämänsä päätöksissä. Yksilöiden kokemukset osallisuudesta vähentävät mm. syrjäytymistä. Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) korostaa asiakkaan mahdollisuutta osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan. Asiakasosallisuus tarkoittaa, että asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa esimerkiksi palvelun suunnittelemiseen, kehittämiseen ja arviointiin (Leemann 2015).

Ihminen on osallinen yhteisössä, kun hän kuuluu johonkin, osallistuu ja tuntee kuuluvansa eli ihminen on osa yhteisöä, toimii osana yhteisöä ja kokee olevansa osa yhteisöä (Nivala & Rynänen 2013, 26.) Osallistumisen ajatellaan olevan sekä tavoite että toiminnan muoto. Toiminnan kautta ihmiset saadaan liikkeelle, tulemaan yhteen ja osallistumaan yhteiseen toimintaan, mikä vahvistaa yhteisöllisyyttä ja yhteisöön kuulumisen tunnetta eli se vahvistaa osallisuuden sosiaalista perustaa. (Nivala & Rynänen 2013, 32.)

3.3. Kuntouttava työtoiminta Parkanon kaupungilla

Parkano on vajaan 7000 asukkaan kaupunki Pirkanmaalla. Työttömien työnhakijoiden osuus kunnan työvoimasta on 9,8 prosenttia eli yhteensä 268 henkilöä, joista 147 henkilöä on yli 50 –vuotiaita. Helmikuussa 2018 Parkanossa oli pitkäaikaistyöttömiä ELY -keskuksen tilastojen mukaan 54. Avoimia työpaikkoja Parkanossa oli 55. (ELY-keskus 2018) Parkanossa työllistymisen haasteena on usein työnhakijoiden ja työpaikkojen kohtaamattomuus. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui Parkanossa 94 henkilöä helmikuussa 2018 (Parkanon kaupunki 2018).

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) velvoittaa kunnat järjestämään kuntouttavaa työtoimintaa. Parkanon kaupunki järjestää kuntouttavaa työtoimintaa Työelämän palvelukeskuksessa, jossa asiakkailta on mahdollisuus tehdä käytännön töitä mm. puutöitä ja tekstiilitöitä, keittiötöitä, huonekalujen kunnostusta ja verhoilua sekä ympäristössä piha- ja puistotöitä. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvilla asiakkailta on mahdollisuus myös mm. sähköisten asiointipalveluiden ohjaukseen, liikunnan ohjaukseen ja yksilöohjaukseen.

Parkanossa kaupungin omilla toimialoilla kuntouttavaa työtoimintaa voidaan järjestää esimerkiksi teknisellä toimialalla avustavissa tehtävissä mm. kiinteistöhuollossa, siivousapuna tilapalveluilla sekä sivistysalalla mm. päiväkodeissa lastenhoitoapuna ja keittiöapulaisena. Vuodesta 2015 alkaen yksityinen palveluntuottaja on tuottanut Parkanon sosiaali- ja terveystyöt, joten useissa muissa kunnissa mahdollinen kuntouttavan työtoiminnan toteuttaminen esimerkiksi vanhusten hoidon avustavissa tehtävissä ei ole enää mahdollista Parkanossa. Kuntouttavan työtoiminnan lain (189/2001) mukaan kuntouttavan työtoiminnan ostaminen yritykseltä ei ole mahdollista. Kunta voi halutessaan hankkia

kuntouttavaa työtoimintaa kolmannen sektorin toimijoilta eli esimerkiksi yhdistyksiltä ja järjestöiltä. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 6§.) Parkanossa kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään kaupungin oman toiminnan lisäksi yhteistyössä mm. seurakuntien, yhdistysten ja seurojen kanssa.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyöni aiheena on kuntouttavan työtoiminnan vaikutukset ja palvelun kehittäminen asiakkaan näkökulmasta. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää asiakkaiden kokemuksia kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista elämänhallintaan ja toimintakykyyn. Tarkoituksena oli myös selvittää kyseisen palvelun kehittämistarpeita asiakkaiden näkökulmasta. Tavoitteena on hyödyntää tutkimustuloksia ja asiakkaiden kehittämisajatuksia tulevaisuudessa omassa työssäni.

Kuntouttavan työtoiminnan vaikuttavuutta on tutkittu aiemminkin mm. työllistymisen ja kuntatalouden näkökulmasta. Aiemmin on tutkittu myös asiakkaiden kokemuksia kuntouttavasta työtoiminnasta. Tarkoitukseni oli perehtyä kuntouttavaan työtoimintaan liittyviin suomalaisiin aiempiin tutkimuksiin ja muihin materiaaleihin sekä verrata niitä oman työpaikkani asiakkaille toteutettavan kyselyn perusteella saatuun aineistoon. Tässä opinnäytetyössä en varsinaisesti tutki kuntouttavan työtoiminnan työllistymistä edistäviä vaikutuksia vaan minua kiinnostaa nimenomaan kuntouttavan työtoiminnan vaikutukset asiakkaiden elämänhallintaan ja työ- ja toimintakykyyn asiakkaan kokemuksen mukaan.

Tutkimuksen kohderyhmänä oli parkanolaiset kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneet asiakkaat, jotka olivat kyselyn aikana kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita. Kysely kohdistui henkilöihin, joilla kuntouttavan työtoiminnan asiakkuus oli jatkunut yli kolme kuukautta tällä sopimuskaudella. Sopimuskausi voi olla pituudeltaan enintään 24 kk ja se voi sisältää useita sopimusjaksoja. Kohdejoukon suuruus oli 65 henkilöä. Kohdejoukko rajattiin tällä tavoin, koska kuntouttavan työtoiminnan mahdolliset vaikutukset olisivat selkeämmin tunnistettavissa, kun kuntouttava työtoiminta on jatkunut jonkun aikaa. Kaikkiaan kuntouttavan työtoiminnan asiakkuudessa oli tutkimushetkellä 90 asiakasta. Jotkut asiakkaat ovat välillä poissa toiminnasta, koska he ovat esimerkiksi pakollisella tauolla, sairauslomalla, muissa palveluissa tai määräaikaissä työssä.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat

1. Millaisia vaikutuksia kuntouttavalla työtoiminnalla on asiakkaiden elämänhallintaan ja toimintakykyyn?
2. Millaisia kehitystarpeita asiakkailla on kuntouttavalle työtoiminnalle?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TUTKIMUSMENETELMÄ

Toteutin kyselyn Parkanon kaupungin järjestämään kuntouttavaan työtoimintaan osallistuville asiakkaille. Tarkoitukseni oli kerätä tietoa kyselyllä ja verrata kertynyttä aineistoa aiempiin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin. Tutkimusmenetelmäksi valikoitui lomakekysely, koska menetelmällä oli mahdollista saada kattavampi aineisto. Kyselytutkimuksen etuja ovat otoksen mahdollinen suuruus, kysymysten määrän suuruus, tehokkuus ja helpous. Kyselyssä on myös heikkouksia, kuten esimerkiksi kerätyn tiedon pinnallisuus ja väärin ymmärtämisen mahdollisuus. Kyselyjen haasteena on joskus vastaamattomuus. (Hirsjärvi ym. 2015, 195.)

Laadin paperisen kyselylomakkeen suljettaviin kirjekuoriin, jotka laitoin vapaasti saataville taukotilojen yhteyteen. Kyselylomakkeen mukaan laitoin saatekirjeen, jossa oli tietoa tutkimuksesta ja sen tavoitteista sekä yhteystietoni, jotta asiakkaat voisivat kysyä lisäkysymyksiä tutkimukseen liittyen. Esittelin tutkimusajatukseni osalle asiakkaista yhteisesti ja osalle henkilökohtaisesti. Kyselylomake oli paperinen, jotta myös sellaiset asiakkaat, joiden tietokoneenkäyttötaidot eivät riittä sähköiseen asiointiin voisivat lomakkeen täyttää ja myös heidän äänensä tulisi kuuluviin. Pyysin palauttamaan lomakkeet tätä varten varattuun laatikkoon määräaikaan mennessä.

Kyselylomakkeen laadinnassa on hyvä ottaa huomioon mm. lomakkeen selkeys, spesifiset kysymykset, lyhyet kysymykset sekä kysymysten määrä ja järjestys lomakkeessa (Hirsjärvi ym. 2015, 202-203). Kuntouttavaan työtoimintaan liittyviä käsitteitä tarkastellessani ja kyselylomaketta suunnitellessani päätin selventää käsitteitä kysymysten alussa. Monivalintakysymyksissä käytin viisiportaista Likert-asteikkoa. Sen hyvä puoli on siinä, että valmiista vaihtoehtoista on suhteellisen helppo valita omalle kohdalle sopivin. Vaihtoehtoissa on keskimmäisenä neutraali ”ei samaa eikä eri mieltä” -vaihtoehto, joka toisaalta on sensitiivinen ja helppo vaihtoehto vastaajalle, mutta toisaalta se ei kerro tutkijalle kovinkaan paljon. Monivalintakysymyksissä etuna on, että vastaajat voivat vastata samaan kysymykseen niin, että vastausten vertailu on mahdollista (Hirsjärvi ym. 2015, 201.)

Kyselylomakkeen kysymykset muotoutuivat osin aktivointisuunnitelmiin kirjattujen ja kuntouttavalle työtoiminnalle asetettujen tavoitteiden mukaan. Tällaisia tavoitteita olivat

mm. elämänhallinnan parantaminen, päivärytmin löytäminen, työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen, työnhakijan aktivoiminen ja työmarkkinoille paluun tukeminen. Lomakekyselyn liitteenä oli saatekirje, jossa kerrottiin kyselyn tarkoituksesta ja tärkeydestä sekä kyselyyn vastaamisen merkityksestä kuntouttavan työtoiminnan sisällön kehittämisessä. Lomakkeen suunnitteluvaiheessa totesin, että kuntouttavaa työtoimintaa koskevat käsitteet voivat olla hankalasti ymmärrettäviä. Ne ovat hankalasti selitettäviä eikä niitä asiakkaiden arkipuheissa juurikaan käytetä. Yritin selventää käsitteitä kysymysten yhteydessä, mutta niihin tuntui silti olevan hankala vastata ja useita vastauksia puuttuikin.

Tutkimukseni oli osaksi kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus sekä osaksi kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Laadullinen tutkimus pyrkii selittämään ilmiötä ja määrällinen tutkimus mahdollistaa yleistämisen (Kananen 2010, 38-39). Tässä tutkimuksessa menetelmät täydensivät toisiaan. Tutkimusaineistoa kerättiin puolistrukturoidulla kyselylomakkeella, jossa oli selkeitä suljettuja eli strukturoituja kysymyksiä, monivalintakysymyksiä ja avoimia kysymyksiä. Avoimien kysymysten avulla halusin antaa asiakkaille mahdollisuuden kertoa omin sanoin, miten he ovat kuntouttavasta työtoiminnasta hyötäneet. Lisäsin muutamia samoja vaihtoehtoja myös monivalintakysymyksiin, jotta saisin tähän tutkimukseen tarvitsemaani tietoa.

Tutkimusaineisto kerättiin helmikuussa 2018. Se koostui kyselylomakkeista, joita palautettiin määräaikaan mennessä 35 kappaletta. Tutkimusaineistoa analysoitiin helmimaaliskuussa 2018. Kyselyyn osallistui 54 prosenttia tutkimukseen suunnitellusta kohdejoukosta.

Aiemmissa kuntouttavasta työtoiminnasta kirjoitetuista teoksissa on havaittu yhteneväisyyksiä kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien asiakkaiden iän, sukupuolen, koulutustaustan, työttömyyden keston ja terveydentilan suhteen. Kyseessä on kuitenkin heterogeeninen ryhmä eikä kuntouttavan työtoiminnan asiakkuuteen päätyviä henkilöitä siten voida tietynlaisena ryhmänä yleistää. (Sandelin 2014, 10.) Olen todennut omassa työssäni, että kyseessä ei ole vain yksi tietynlainen ihmistyyppi, joka olisi tällaisen palvelun tarpeessa vaan toimintaan osallistuu yksilöitä erilaisine taustoineen ja lähtökohtineen.

Tutkimusaineistoa analysoitaessa on hyvä valita sellainen analyysitapa, joka tuo tutkittavan asian parhaiten esiin. Tilastollisten analyysien ja päätelmien avulla pyritään selittämään ilmiöitä, kun taas laadullisen analyysin ja päätelmien avulla pyritään ymmärtämään

ilmiötä. (Hirsjärvi ym. 2013, 224.) Kyselyn tuottama aineisto analysoitiin perehtymällä saatuihin vastauksiin ja tarkastelemalla niitä kysymys kerrallaan. Aineistoja ja analyysimenetelmiä yhdistelemällä saadaan monipuolisempia ja toisiaan täydentäviä tuloksia (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2013, 47). Ryhmittelyn avulla vastauksista löytyi yhdistettäviä asioita eri teemojen alle. Tutkimusaineisto koostui parakanolaisten kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneiden henkilöiden vastauksista eikä se siten kuvaa kattavasti kuntouttavaa työtoimintaa koko maassa. Tutkimustuloksia analysoitaessa on hyvä muistaa, että tutkimusaineisto on aineistoa, eikä siis aina puhtaasti todellisuutta (Ronkainen ym. 2013, 122).

6 ASIAKKAIDEN KOKEMUKSIA KUNTOUTTAVASTA TYÖTOIMINNASTA

Tutkimusaineisto koostui 35 henkilön vastauksista. Osassa lomakkeissa ei ollut vastauksia kaikkiin kysymyksiin, mutta palautettujen lomakkeiden kaikki vastaukset on otettu huomioon tässä tutkimuksessa. Vastaukset sisälsivät tärkeää asiakkailta saatua kokemustietoa.

6.1. Kyselyyn vastanneiden taustatiedot

Vastaajat osallistuivat kuntouttavaan työtoimintaan omin sanoin seuraavasti:

- alle vuoden tai noin vuoden: seitsemän vastaajaa
- noin kaksi vuotta: kolme vastaajaa
- noin kolme vuotta: yksi vastaaja
- noin neljä vuotta: neljä vastaajaa
- viidestä kymmeneen vuotta: kaksi vastaajaa
- yli tai ainakin kymmenen vuotta: seitsemän vastaajaa
- liian kauan: yksi vastaaja
- monia vuosia: yksi vastaaja
- ei vastausta: yhdeksän vastaajaa

Vastauksia oli yhteensä 35 kappaletta.

Tuloksista voidaan päätellä, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistutaan usein melko pitkään, jopa yli 10 vuotta. Osallistumisvuosien aikana joillakin asiakkailta on voinut olla mm. työkokeilujaksoja, muita työvoimahallinnon palveluita tai sairauslomaa. Jotkut asiakkaat ovat osallistuneet kuntouttavaan työtoimintaan yhtäjaksoisesti lukuun ottamatta pakollisia taukoja jaksojen välillä.

Palveluun ohjautumisen syystä vastattiin seuraavasti:

- sopivaa työtä tai muita työvoimapalveluita ei ollut tarjolla: 16 vastaajaa
- työ- tai toimintakyvyn rajoitteiden vuoksi en pysty osallistumaan työhön tai muihin palveluihin: kahdeksan vastaajaa
- muita työ- tai toimintakykyä parantavia sosiaali- ja terveystalveluita ei ollut saatavilla: yksi vastaaja

- minut on velvoitettu osallistumaan: kahdeksan vastaajaa, joista kaksi vastasi lisäksi, halusin itse aloittaa kuntouttavassa työtoiminnassa
- halusin itse aloittaa kuntouttavassa työtoiminnassa: kahdeksan vastaajaa

Vastaajilla oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto. Näiden vastausten perusteella yleisin syy kuntouttavaan työtoimintaan ohjautumisen taustalla oli sopivan työn tai muun työvoimapalvelun puute. Yleinen syy oli myös työ- ja toimintakyvyn rajoitteet, jotka estävät työnteon tai muuhun palveluun osallistumisen.

Kuntouttavan työtoiminnan toteuttamispaikka oli 31 vastaajalla Työelämän palvelukeskus eli ns. kaupungin paja. Kyselyyn vastanneista neljä osallistui kuntouttavaan työtoimintaan pajan ulkopuolella.

6.2. Asiakkaiden kokemat vaikutukset elämänhallintaan

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista elämänhallintaan vastattiin seuraavasti:

- positiivinen vaikutus: yhteensä 13 vastaajaa
 - hyvin: kolme vastaajaa
 - tuki säännöllistä päivärytmiä: kolme vastaajaa
 - tuonut mielen virkeyttä: kolme vastaajaa
 - arki sujuu mielekkäämmin: yksi vastaaja
 - elämän eri alueet ovat tasapainossa: yksi vastaaja
 - välillä stressaa lähteä, mutta tulee hoidettua asiat samalla: yksi vastaaja
 - avoimuus lisääntynyt: yksi vastaaja
 - syrjäytymisen ehkäiseminen: yksi vastaaja
 - saa vähän enemmän rahaa: yksi vastaaja
 - tulee aamuisin lähdettyä: yksi vastaaja
 - kiva tulla toimintaan: yksi vastaaja
 - jos saisi palkkatyön, ottaisi sen mieluummin: yksi vastaaja
- negatiivinen vaikutus: kaksi vastaajaa
- ei vaikutusta: 13 vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: seitsemän vastaajaa

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista elämänhallintaan vastattiin seuraavasti:

- elämänhallinta vahvistunut: 17 vastaajaa
- ei vaikutusta: kuusi vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 13 vastaajaa

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista arjen sisältöön vastattiin seuraavasti:

- tuonut sisältöä arkeen: 19 vastaajaa
- ei vaikutusta: seitsemän vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: yhdeksän vastaajaa

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista päivärytmiin vastattiin seuraavasti:

- päivärytmi säännöllistynyt: 14 vastaajaa
- ei vaikutusta: seitsemän vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 14 vastaajaa

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista elämänlaatuun vastattiin seuraavasti:

- elämänlaatu lisääntynyt: 14 vastaajaa
- ei vaikutusta: kahdeksan vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 13 vastaajaa.

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista itsetuntoon vastattiin seuraavasti:

- vahvistanut itsetuntoa: yhdeksän vastaajaa
- ei vaikutusta: kuusi vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 20 vastaajaa

6.3. Asiakkaiden kokemat vaikutukset toimintakykyyn

Selvensin kyselylomakkeessa **fyysisen toimintakyvyn** käsitettä liittämällä sen kykyyn suoriutua päivittäisistä perustoiminnoista, kuten nukkumisesta, liikkumisesta, syömisestä, henkilökohtaisesta puhtaudesta ja kotiaskareista.

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista fyysiseen toimintakykyyn vastattiin seuraavasti:

- positiivinen vaikutus: yhteensä 18 vastaajaa

- ei tarkempaa selitystä: kuusi vastaajaa
- päivärytmin ylläpitäminen: neljä vastaajaa
- toimintakyvyn parantuminen: yksi vastaaja
- auttaa jaksamiseen: yksi vastaaja
- tarjolla oleva lämmin ruoka: yksi vastaaja
- liikunnan lisääntyminen: yksi vastaaja
- pohja elämälle: yksi vastaaja
- negatiivinen vaikutus: yhteensä kolme vastaajaa
 - yksi vastaaja: nukkuminen häiriintynyt
 - yksi vastaaja: väsynyt työtoimintapäivän jälkeen
 - yksi vastaaja: vapaa-aika vähentynyt
- ei vaikutusta fyysiseen toimintakykyyn: kymmenen vastaajaa
- ei vastausta: neljä vastaajaa

Kyselylomakkeessa selvensin **psykkisen toimintakyvyn** käsitettä liittämällä sen elämänhallintaan ja elämän tyytyväisyyteen, mielenterveyteen, psyykkiseen hyvinvointiin ja itsearvostukseen. Selvensin siihen liittyvän myös voimavarat, joiden avulla selviämme arjen haasteista ja kriisitilanteista.

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista psyykkiseen toimintakykyyn vastattiin seuraavasti:

- positiivinen vaikutus: yhteensä 18 vastaajaa
 - ei tarkempaa selitystä: kuusi vastaajaa
 - uuden oppiminen: neljä vastaajaa
 - toiminta piristänyt: neljä vastaajaa
 - mielekäs tekeminen ja oleminen: kolme vastaajaa
 - yhdessä tekeminen: kolme vastaajaa
 - tuonut voimavaroja ja jaksamista: kaksi vastaajaa
 - uusien ihmisten tapaaminen: kaksi vastaajaa
 - kannustaminen parempaan: yksi vastaaja
 - päivät otetaan vastaan sellaisena kuin tulevat: yksi vastaaja
 - päivän katkeaminen: yksi vastaaja
 - minustakin on vielä hyötyä: yksi vastaaja
 - edistänyt elämässä selviämistä: yksi vastaaja
- negatiivinen vaikutus, yhteensä kolme vastaajaa:

- huono ilmapiiri vaikuttanut omaan mielialaan: kolme vastaajaa
- ei vaikutusta psyykkiseen toimintakykyyn: kymmenen vastaajaa
- ei vastausta: neljä vastaajaa

Kyselylomakkeessa selvensin, että **sosiaalinen toimintakyky** tarkoittaa kykyä toimia ja olla sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Selvensin siihen liittyvän myös suhteet lähimmäisiin ja muihin ihmisiin sekä elämän kokeminen mielekkäänä.

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista sosiaaliseen toimintakykyyn vastattiin seuraavasti:

- positiivinen vaikutus: yhteensä 21 vastaajaa
 - ei tarkempaa selvitystä: neljä vastaajaa
 - juttelen enemmän: yhdeksän vastaajaa
 - uusien ihmisten tapaaminen: yhdeksän vastaajaa
 - rohkeus lisääntynyt: neljä vastaajaa
 - kanssakäyminen muiden kanssa: kolme vastaajaa
 - vertaistuki: kolme vastaajaa
 - osallistuminen mielekästä: kaksi vastaajaa
 - lisännyt avoimuutta ja sosiaalista vuorovaikutusta: yksi vastaaja
 - erilaisten ihmisten kanssa toimeen tuleminen: yksi vastaaja
 - virkistänyt, kun voi olla välillä poissa kotoa: yksi vastaaja
 - piristänyt, kun voi jutella muiden kanssa huolistaan ja murheistaan sekä vaihtaa ajatuksia: yksi vastaaja
- negatiivinen vaikutus: yhteensä kolme vastaajaa
 - kaksi vastaajaa: ei halua kohdata toisia
 - yksi vastaaja: välillä on päiviä, jolloin ei haluaisi tulla paikalle
- ei vaikutusta: seitsemän vastaajaa
- ei vaikutusta lähimmäissuhteisiin: yksi vastaaja
- ei vastausta: neljä vastaajaa

6.4. Asiakkaiden kokemat muut vaikutukset

Osallisuuden kokemus

Kyselylomakkeessa selvensin osallisuuden käsitettä toteamalla sen tarkoittavan tunnetta siitä, että saa tarpeeksi tietoa omista asioistaan ja voi vaikuttaa niihin. Lisäsin myös, että osallisuuteen kuuluu tunne siitä, että ihminen kokee kuuluvansa johonkin.

Kuntouttavassa työtoiminnassa koetusta osallisuudesta vastattiin seuraavasti:

- positiivinen kokemus osallisuudesta: yhteensä 20 vastaajaa
 - ei tarkempaa selitystä: kuusi vastaajaa
 - kuuluu joukkoon: kahdeksan vastaajaa
 - saa vaikuttaa mitä tekee: neljä vastaajaa
 - saanut tarpeellista tietoa omien asioiden hoidossa: neljä vastaajaa
 - yhteenkuuluvuuden tunne parantunut, hyvä yhteishenki: kaksi vastaajaa
 - vertaistuki ja keskustelu muiden samassa tilanteessa olevien kanssa: kaksi vastaajaa
 - osallisuus lisääntynyt: yksi vastaaja
 - saa osallistua kaikkeen toimintaan, mitä järjestetään: yksi vastaaja
 - tuntee olevansa hyödyksi ja osaa neuvoa muita: yksi vastaaja
 - omatoimisuus lisääntynyt: yksi vastaaja
- negatiivinen kokemus: yhteensä kahdeksan vastaajaa
 - kuusi vastaajaa: ei koe osallisuutta
 - yksi vastaaja: ei kuulu samaan piiriin
 - yksi vastaaja: ei ole sisältöä
- ei vastausta: seitsemän vastaajaa

Merkitykset elämäntilanteessa

Kuntouttavan työtoiminnan merkityksestä elämäntilanteen kannalta vastattiin seuraavasti:

- positiivinen kokemus: yhteensä 21 vastaajaa
 - hyvä tai ihan hyvä: viisi vastaajaa
 - tärkeä tai hyvin tärkeä: neljä vastaajaa
 - uusien ihmisten tapaaminen: kolme vastaajaa
 - mielekäs tekeminen: kolme vastaajaa
 - paikka mihin lähteä aamulla, tavallaan töihin: kolme vastaajaa

- taloudellisesti tärkeä: kaksi vastaajaa
- vaihtelua arkeen: yksi vastaaja
- eläkeasiat ovat ajankohtaisia: yksi vastaaja
- ei merkitystä: kahdeksan vastaajaa
- ei vastausta: viisi vastaajaa

Hyvinvointivaikutukset

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista hyvinvoinnin lisääntymiseen vastattiin seuraavasti:

- lisännyt hyvinvointia: 13 vastaajaa
- ei vaikutusta: viisi vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 17 vastaajaa

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista mielenterveyden parantumiseen tai ylläpitämiseen vastattiin seuraavasti:

- parantanut tai ylläpitänyt mielenterveyttä: 11 vastaajaa
- ei vaikutusta: seitsemän vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 17 vastaajaa

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista terveyteen vastattiin seuraavasti:

- parantanut tai ylläpitänyt terveyttä: 13 vastaajaa
- ei vaikutusta: kymmenen vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 12 vastaajaa

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista päihteidenkäyttöön vastattiin seuraavasti:

- vähentänyt päihteidenkäyttöä: yhdeksän vastaajaa
- ei vaikutusta: viisi vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 21 vastaajaa

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista aktiivisuuden lisääntymiseen vapaa-ajan suhteen vastattiin seuraavasti:

- lisännyt aktiivisuutta vapaa-ajan suhteen: 11 vastaajaa
- ei vaikutusta: kymmenen vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 14 vastaajaa

Sosiaaliset vaikutukset

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista sosiaalisiin kontakteihin vastattiin seuraavasti:

- lisännyt sosiaalisia kontakteja: 17 vastaajaa
- ei vaikutusta: seitsemän vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 11 vastaajaa

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista syrjäytymisen ehkäisyyn vastattiin seuraavasti:

- ehkäissyt syrjäytymistä: 14 vastaajaa
- ei vaikutusta: kahdeksan vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 13 vastaajaa

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista yhteisöllisyyteen vastattiin seuraavasti:

- lisännyt yhteisöllisyyttä: 18 vastaajaa
- ei vaikutusta: kuusi vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 11 vastaajaa

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista vertaistukeen vastattiin seuraavasti:

- mahdollistanut vertaistuen: kymmenen vastaajaa
- ei vaikutusta: 11 vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 14 vastaajaa

Työllistymisvaikutukset

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista aktiivisuuden lisääntymiseen työllistymisen suhteen vastattiin seuraavasti:

- lisännyt aktiivisuutta työllistymisen suhteen: kymmenen vastaajaa
- ei vaikutusta: kymmenen vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 15 vastaajaa

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista työelämävalmiuksiin vastattiin seuraavasti:

- vahvistanut työelämävalmiuksia: yhdeksän vastaajaa
- ei vaikutusta: 13 vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 13 vastaajaa

Kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista osaamiseen tai ammattitaitoon vastattiin seuraavasti:

- lisännyt osaamista tai ammattitaitoa: kahdeksan vastaajaa
- ei vaikutusta: 11 vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 16 vastaajaa

7 TULOSTEN VERTAILUA AIEMPIIN TUTKIMUSTULOKSIIN

Vertailututkimuksissa otokset ovat olleet huomattavasti suurempia kuin tässä tutkimuksessa. Esimerkiksi Karjalaisen ja Karjalaisen vuonna 2010 tekemässä tutkimuksessa otoksesta oli 360 vastaajaa ja tässä tutkimuksessa 35 vastaajaa. Pyrin silti tuomaan esille samansuuntaisia havaintoja muuntamalla tiedot vertailukelpoisiksi prosenttilukujen avulla. Tutkimustuloksia tarkastellessa tulee huomioda, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien henkilöiden taustalla vaikuttavat monenlaiset lähtökohdat niin terveyden, koulutuksen kuin monen muunkin asian suhteen.

Karjalainen ja Karjalainen (2010, 58) toteavat raportissaan kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista pääkaupunkiseudulla, että asiakkaista 82 prosenttia koki kuntouttavan työtoiminnan olevan hyvä ratkaisu omalta kannaltaan. Karjalaisen ja Karjalaisen (2010, 58) raportissa huonona ratkaisuna kuntouttavaa työtoimintaa piti 2 prosenttia ja 15 prosenttia ei osannut sanoa kantaansa. Tässä tutkimuksessa vastaajista 54 prosenttia mainitsi kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisella olleen myönteistä merkitystä elämäntilanteeseensa. Tuloksia voidaan tulkita niin, että nämä vastaajat kokivat kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen hyvänä ratkaisuna. Tässä tutkimuksessa mainittiin useita kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen vaikutuksia elämänhallintaan sekä fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn.

Karjalaisen ja Karjalaisen (2010, 58) raportin mukaan asiakkaista 26 prosenttia piti kuntouttavassa työtoiminnassa parhaana päivärytmin ja rutiinien vahvistumista sekä säännöllisyyttä. Elämänrytmin tuominen on yksi kuntouttavan työtoiminnan keskeisistä vaikutuksista. (Tammelin 2010, 61) Tässä tutkimuksessa vastaajista 50 prosenttia koki päivärytmin muuttuneen säännöllisemmäksi.

Karjalaisen ja Karjalaisen (2010, 58) raportissa 22 prosenttia vastaajista piti kuntouttavassa työtoiminnassa hyvänä sosiaalista kanssakäymistä, työkavereita ja työtoimintapaikan ilmapiiriä. Tammelinin (2010, 61) mukaan hyvä yhteisöhenki ja huumori auttavat jaksamaan. Tässä tutkimuksessa 53 prosenttia oli kokenut kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen lisänneen sosiaalisia kontakteja sekä 64 prosenttia vastaajista koki kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen lisänneen yhteisöllisyyttä.

Karjalaisen ja Karjalaisen (2010, 58) tutkimuksessa 23 prosenttia tutkimukseen osallistuneista piti kuntouttavassa työtoiminnassa parhaana mielekästä ja järkevää tekemistä. Tammelinin (2010, 61) raportissa nousevat esiin mielekäs tekeminen sekä hyvä ilmapiiri. Lisäksi kyseisessä raportissa tärkeäksi mainittiin myös mielenterveyden ylläpitäminen tai koheneminen kuntouttavassa työtoiminnassa. Tässä tutkimuksessa 39 prosenttia vastasi, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen oli parantanut tai ylläpitänyt mielenterveyttä. Tämän tutkimuksen tuloksista käy ilmi myös, että mielekkäällä tekemisellä ja yhdessä tekemisellä oli vastanneiden mielestä myönteistä vaikutusta psyykkiseen toimintakykyyn.

Kuntouttavassa työtoiminnassa osallisuus mahdollistuu merkityksellisen ja mielekkään tekemisen, uuden oppimisen ja arjen jäsentymisen kautta. Kuntouttava työtoiminta parhaimmillaan voimaannuttaa, valtaistaa ja vahvistaa toimijuutta. (Mäntyneva & Hiilamo 2018, 24.) Tässä tutkimuksessa vastaajat kokivat osallisuutta saadessaan vaikuttaa tekemiseen, saadessaan osallistua kaikkeen toimintaan, saadessaan tietoa omista asioistaan ja niiden hoitamisesta. Vastaajat tunsivat myös kuuluvansa joukkoon ja tunsivat olevansa hyödyksi. Kuntouttava työtoiminta aiheutti myös osattomuuden tunteita, kuten toimettomuutta, ulkopuolisuutta ja kontrollin tunnetta (Mäntyneva & Hiilamo 2018, 24). Tässä tutkimuksessa selvisi myös, että kaikki vastaajat eivät kokeneet osallisuutta kuntouttavassa työtoiminnassa.

Karjalainen & Karjalainen (2010) toteavat raportissaan, että usein kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien asiakkaiden elämäntilanne on hankala. Yleisimpiä ongelmia ovat päihde- ja velkaongelmat. Tässä tutkimuksessa 38 prosenttia vastaajista vastasi, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen oli vähentänyt päihteidenkäyttöä ja 43 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen oli parantanut taloudellista tilannetta.

Tarkoitukseni ei ollut tutkia kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksia työllistymiseen, mutta tämän tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, ettei kuntouttavalla työtoiminnalla juurikaan ollut vaikutusta työllistymiseen. Saman suuntaisia havaintoja esittivät raportissaan myös Karjalainen ja Karjalainen. He totesivat, että tälle asiakasryhmälle soveltuvat työpaikat ovat vähentyneet ja työhön pääseminen on vaikeutunut entisestään (Karjalainen ym. 2010, 50.)

8 ASIAKKAIDEN ESITTÄMÄT KEHITTÄMISTARPEET

Tutkimuksessa selvitettiin parkanolaisten asiakkaiden tarpeita erilaisille palveluille ja toiminnalle, joita kuntouttavaan työtoimintaan voitaisiin sisällyttää. Seuraavassa kyselystä koostettuja tarpeita kuntouttavan työtoiminnan kehittämiseksi:

1. Velkaneuvonta

- on tarvetta tai kiinnostusta: 10 vastaajaa
- ei tarvetta eikä kiinnostusta: 23 vastaajaa

2. Liikuntaneuvonta

- on tarvetta tai kiinnostusta: 19 vastaajaa
- ei tarvetta tai kiinnostusta: 14 vastaajaa

3. Ravintoneuvonta

- on tarvetta tai kiinnostusta: 15 vastaajaa
- ei tarvetta tai kiinnostusta: 19 vastaajaa

4. Terveysneuvonta

- on tarvetta tai kiinnostusta: 19 vastaajaa
- ei tarvetta tai kiinnostusta: 14 vastaajaa

5. Sosiaalinen kuntoutus

- on tarvetta tai kiinnostusta: yhdeksän vastaajaa
- ei tarvetta tai kiinnostusta: 20 vastaajaa

6. Työ- ja toimintakyvyn arviointi

- on tarvetta tai kiinnostusta: 12 vastaajaa
- ei tarvetta tai kiinnostusta: 19 vastaajaa

7. Luovat menetelmät esim. ilmaisutaito

- on tarvetta tai kiinnostusta: 12 vastaajaa
- ei tarvetta tai kiinnostusta: 21 vastaajaa

8. Yksilövalmennus

- on tarvetta tai kiinnostusta: kuusi vastaajaa
- ei tarvetta tai kiinnostusta: 27 vastaajaa

9. Eläkemahdollisuuksien selvittäminen.

- on tarvetta tai kiinnostusta: 18 vastaajaa
- ei tarvetta tai kiinnostusta: 16 vastaajaa

Näistä tuloksista voidaan päätellä, että liikunta-, terveys- ja ravintoneuvonnalle sekä eläkemahdollisuuksien selvittämiseksi olisi eniten tarvetta tai kiinnostusta kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneiden asiakkaiden mielestä. Valmiiden ehdotusten lisäksi kehittämistarpeita selvitettiin avoimella kysymyksellä. Vastauksissa ilmeni yhteneväisyyksiä.

- kuntouttavaa työtoimintaa pitäisi kehittää: 18 vastaajaa
- kehittämiseksi ei tarvetta: viisi vastaajaa
- ei osannut sanoa tai ei vastausta: 12 vastaajaa

Vastaajat esittivät seuraavia kehittämistarpeita ja ideoita:

- monipuolista toimintaa: viisi vastaajaa
- erilaisia kursseja ja työllistymiseen tähtäävää valmennusta: viisi vastaajaa
- ryhmätoimintaa, yhdessä tekemistä: kolme vastaajaa
- tapahtumia ja retkiä: kolme vastaajaa
- harjoittelupaikkoja ja työpaikkoihin tutustumisia: kaksi vastaajaa
- yksilövalmennusta: kaksi vastaajaa
- enemmän kuntoutusta; kaksi vastaajaa
- mahdollisuuksia kuntouttavaan työtoimintaan pajan ulkopuolella: yksi vastaaja
- työ- ja toimintakyvyn arviointi: yksi vastaaja
- vakituinen henkilökunta: yksi vastaaja

Näistä vastauksista voidaan todeta, että suurin osa asiakkaista kokee, että kuntouttavaa työtoimintaa tarvitsee kehittää. Kuntouttavan työtoiminnan sisältöä haluttiin kehittää mm. monipuolista toimintaa, erilaisia kursseja ja työllistymiseen tähtäävää valmennusta, ryhmätoimintaa ja tapahtumiin ja retkiin osallistumisia lisäämällä.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

9.1. Tutkimuksen johtopäätökset

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksia asiakkaiden elämänhallintaan ja toimintakykyyn. Lisäksi kartoitettiin asiakkaiden tarpeita kuntouttavan työtoiminnan kehittämiseksi. Tutkimuksen taustalla oli tarve selvittää kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneiden asiakkaiden aitoja kokemuksia ja ymmärtää paremmin kyseisen asiakasryhmän tarpeita ja mahdollisuuksien mukaan hyödyntää saatua kokemustietoa omassa työssä.

Kuntouttava työtoiminta on sekä sosiaalipalvelu että työllistymistä edistävä palvelu. Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksia lähinnä sosiaalipalvelun näkökulmasta. Kuntouttavan työtoiminnan työllistymisvaikutukset koetaan yleensä vähäisiksi, mutta asiakkaiden kokemat sosiaaliset ja hyvinvointivaikutukset ovat suurimmalta osin positiivisia. Tässä opinnäytetyössä ilmeni myös asiakkaiden huonoja kokemuksia kuntouttavasta työtoiminnasta, koska yksilön oma kokemus määrittelee, miten hän palvelun kokee. Kaikille ei sovi samanlainen palvelu tai toiminta. Tämän vuoksi kuntouttavan työtoiminnan kehittäminen ja yksilöllisemmän palvelun suunnittelemineen olisikin erittäin tärkeää.

Suurin osa kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneista asiakkaista kokee kuntouttavan työtoiminnan vahvistaneen elämänhallintaa mm. säännöllisen päivärytmin, arjen sisällön, lisääntyneen elämänlaadun ja vahvistuneen itsetunnon myötä. Osa vastaajista kokee, että kuntouttavalla työtoiminnalla ei ollut mitään vaikutusta elämänhallintaan ja osa vastaajista kokee kuntouttavan työtoiminnan vaikuttaneen vain negatiivisesti.

Suurin osa vastaajista kokee kuntouttavan työtoiminnan vaikuttaneen fyysiseen toimintakykyyn positiivisesti. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen oli auttanut jaksamaan mm. säännöllisen päivärytmin ja nukkumisen, lämpimän ruuan, lisääntyneen liikunnan ja arjen hallinnan kautta. Kuntouttavalla työtoiminnalla ei ollut vaikutusta osalle vastaajista ja jotkut kokivat toimintaan osallistumisella olleen vain negatiivisia vaikutuksia fyysisen toimintakyvyn kannalta.

Suurin osa vastaajista kokee kuntouttavan työtoiminnan vaikuttaneen positiivisesti psyykkiseen toimintakykyyn. Tällaisia vaikutuksia olivat mm. uuden oppiminen, mielekäs tekeminen ja yhdessä tekeminen. Toimintaan osallistumisen koettiin piristäneen, kannustaneen, tuoneen voimavaroja ja edistäneen elämässä selviämistä. Muutama vastaaja koki kuntouttavan työtoiminnan negatiivisesti; he kokivat ilmapiirin huonoksi ja sen vaikuttaneen omaan mielialaan. Osa vastaajista kokee, ettei kuntouttavalla työtoiminnalla ollut vaikutusta psyykkiseen toimintakykyyn.

Suurin osa vastaajista kokee kuntouttavan työtoiminnan vaikutukset sosiaaliseen toimintakykyyn pelkästään positiivisina. Tällaisia vaikutuksia olivat mm. uusien ihmisten tapaaminen, rohkeuden lisääntyminen, toisten kanssa toimeen tuleminen, vertaistuki, avoimuuden ja sosiaalisen vuorovaikutuksen lisääntyminen. Osa vastaajista kokee toimintaan osallistumisen vaikuttavan myös negatiivisesti sosiaaliseen toimintakykyyn.

Kyselyllä haettiin vastauksia myös osallisuuden kokemiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Suuri osa vastaajista kokee osallisuutta kuntouttavassa työtoiminnassa. Asiakkaiden osallisuus ilmenee mm. joukkoon kuulumisen, vaikuttamisen, yhteenkuuluvuuden ja osallistumisen kautta. Vastaajat kokivat myös saaneensa tietoa omista asioistaan. Osalle vastaajista kuntouttavalla työtoiminnalla ei ollut vaikutusta osallisuuden kokemiseen. 50 prosenttia vastaajista koki kuntouttavan työtoiminnan ehkäisseen syrjäytymistä ja 64 prosenttia vastaajista koki kuntouttavan työtoiminnan lisänneen yhteisöllisyyttä, joka vähentää syrjäytymisen riskiä.

Tutkimustulosten mukaan vastaajat kokevat kuntouttavalla työtoiminnalla olleen myös muita positiivisia vaikutuksia. Suuri osa vastaajista kokee kuntouttavalla työtoiminnalla olleen positiivinen merkitys elämäntilanteen kannalta. Kuntouttavalla työtoiminnalla koettiin olevan hyvinvointivaikutuksia. 37 prosenttia vastaajista kokee kuntouttavan työtoiminnan parantaneen tai ylläpitäneen terveyttä. 35 prosenttia vastaajista kokee kuntouttavan työtoiminnan lisänneen hyvinvointia. 31 prosenttia vastaajista kokee kuntouttavan työtoiminnan parantaneen tai ylläpitäneen mielenterveyttä.

Kuntouttavalla työtoiminnalla koettiin olevan sosiaalisia vaikutuksia. 51 prosenttia vastaajista kokee yhteisöllisyyden lisääntyneen, 49 prosenttia vastaajista kokee sosiaalisten kontaktien lisääntyneen ja 40 prosenttia vastaajista kokee kuntouttavan työtoiminnan ehkäisseen syrjäytymistä.

Kuntouttavan työtoiminnan positiivisten vaikutusten myötä pitkään työttömänä olleiden henkilöiden edellytykset työllistyä avoimilla työmarkkinoilla osaltaan paranevat, mutta pitkään jatkunut työttömyys tekee työhön palaamisesta vuosi vuodelta aina haastavampaa. Toimintakyvyn ylläpitäminen onkin yksi kuntouttavan työtoiminnan tärkeimmistä tavoitteista yksilötasolla.

Tulosten mukaan asiakkailla oli tarvetta ja kiinnostusta liikunta-, terveys- ja ravintoneuvontaan sekä eläkemahdollisuuksien selvittämiseen. Vastaajat toivoivat monipuolista toimintaa, erilaisia kursseja ja työllistymiseen tähtääviä valmennuksia, ryhmätoimintaa, tapahtumia ja retkiä sekä yksilövalmennusta.

9.2. Pohdinta

Tutkimusta tehdessä vastaajille suunnattujen kysymysten muotoiluun tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta niistä saatava tieto on jäsennehtävissä ja helposti tulkittavissa. Tutkimustyön jälkeen totesin, että pyrkisin suunnittelemaan kyselylomakkeen ja muotoilemaan kysymykset vieläkin selkeämmin.

Tässä opinnäytetyössä tulosten analysoinnissa löytyi vastauksia, joita ryhmiteltiin eri teemojen alle. Tämän opinnäytetyön tulosten mukaan Parkanon kaupungin järjestämän kuntouttavan työtoiminnan vaikutukset ovat samankaltaisia kuin muualla maassamme aiempien tutkimusten mukaan. Tutkimuksen mukaan kuntouttavalla työtoiminnalla oli positiivisia vaikutuksia asiakkaiden elämänhallintaan ja toimintakykyyn, osallisuuden kokemiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn.

Pirkanmaalla helmikuussa 2018 kaikista työllistymistä edistäviin palveluihin osallistuvista osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan 74 prosenttia (ELY-keskus 2018). Määrä on huomattava suhteessa muihin työllistymistä edistäviin palveluihin. Tästä johtuen toiminnan kehittäminen ja palvelun vaikuttavuuden tutkiminen ovat erittäin tärkeitä myös tulevaisuudessa. Tämänkaltaisen tutkimus voitaisiin uusia loppuvuodesta 2020, jolloin pitäisi olla selvillä, miten sosiaali- ja terveystalvuluja maakunnissa tullaan tuottamaan. Todennäköisesti kuntouttavaa työtoimintaa ja muitakin työllisyyspalveluita tullaan kehittämään.

Tutkimuksen kannalta on huomioitava, että yleensä aktiivisimmat vastaajat vastaavat, mutta ne henkilöt, joiden ääni, tieto ja mielipide olisivat niitä kaikkien tärkeimpiä, jättävät usein vastaamatta. Tämänkin kyselyn haasteena oli vastaamatta jättäminen eli kato. Siihen vaikuttavat monet asiat. Esimerkiksi mielekkäistä ja tärkeistä asioista yleensä annetaan tietoja, mutta yhdentekevistä ei niinkään. (Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1994, 67.) Katoanalyysi tarkoittaa sitä, että vastaamatta jättämisen syitä eritellään (Alkula ym. 1994, 140). Osassa lomakkeita oli vastattu vain monivalintakysymyksiin. Tässä kyselyssä vastaamattomuuden taustalla on voinut olla mm. keskittymisen puute, käsitteiden hankaluus, kyselyn merkityksettömyys tai omakohtaisen kokemuksen tai oman mielipiteen puute.

Kohdejoukon suuruus oli 65 henkilöä. Tutkimukseen osallistui 35 vastaajaa. Näin ollen kyselyn vastausprosentti jäi hieman alhaiseksi, sillä tutkimukseen osallistui 54 prosenttia tutkimuksen suunnitellusta kohdejoukosta. Jos tutkimuksella on tarkoitus antaa ääni jollekin sellaiselle ryhmälle, jolla sellaista mahdollisuutta ei yleensä ole, aineiston ei aina tarvitse olla edustava (Ronkainen ym. 2013, 117). Kyselyllä kerättyjen tietojen ajatellaan olevan hyvin pintapuolisia. Tämä rajoittaa vastausten yleistettävyyttä, mutta kyselyllä saatu aineisto on tässä opinnäytetyössä käyttökelpoinen ja se ilmentää vastaajien omia kokemuksia.

Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja kyselyyn sai osallistua nimettömänä. Anonymiteetti säilyy tällaisessa kyselyssä, jossa vastaajien taustatiedot eivät ole tunnistettavissa. Kyselyllä ei kerätty vastaajien henkilökohtaisia tietoja eikä tutkimusaineistoa kerätessä tai käsiteltäessä ole muodostunut henkilörekisteriä. Tutkimuksen valmistuttua tutkimukseen liittyvät kyselylomakkeet hävitetään asianmukaisesti.

Tämän opinnäytetyön ja oman työkokemukseni myötä olen pohtinut, ovatko kaikki palveluun tällä hetkellä ohjautuneet henkilöt realistisesti vielä työmarkkinoiden käytettävissä ts. suuntaamassa työelämään useiden fyysisten, psyykkisten tai sosiaalisten rajoitteiden vuoksi. Voisikin olla hyvä pohtia ja tutkia palvelun kohdentamista oikea-aikaisemmin ja tarkemmin kohdennetulle tai rajatulle asiakasryhmälle. Tällä hetkellä kuntouttavaan työtoimintaan osallistuu hyvin erilaisista lähtökohdista olevia työttömiä ja palvelusta saatava hyöty ei välttämättä aina kohdistu asiakkaan tarpeen mukaan. Tulevaisuudessa olisi hyvä pohtia tarkemmin asiakkaan itse asettamia tavoitteita ja suuntaa. Näin soveltuvampi palvelu kohdistuisi myös asiakkaan omien päämäärien mukaisesti. Tutki-

musta uusittaessa voisi myös tutkimuksen kohderyhmää rajata eri tavoin. Vastaavia kysymyksiä voisi kysyä myös asiakkailta, joilla kuntouttavan työtoiminnan asiakkuus on jo päättynyt. Pohdin myös mahdollisuutta kohdentaa aktivoivaa työtoimintaa ja toimintakykyä ylläpitävää toimintaa asiakkaan omat tarpeet huomioiden.

Tämän opinnäytetyön aihe oli minulle selvä alusta asti. Halusin nimenomaan selvittää kyseistä aihetta, jotta voisin hyödyntää tuloksia omassa työssäni palveluohjaajana. Tämän opinnäytetyöprosessin aikana ymmärtämykseni kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista asiakkaiden elämänhallintaan ja toimintakykyyn vahvistui. Opinnäytetyössäni pääosassa ovat asiakkaiden omat kokemukset. Asiakastyössä on tärkeää kyetä näkemään asiakkaat kokonaisvaltaisesti, mutta kuitenkin yksilöinä omissa elämäntilanteissaan.

Tutkimuksen toteutuksen suhteen olisi kehitettävää tutkimuskysymysten muotoilun, kyselyn kohdejoukon rajaamisen ja vastaajille kohdistettujen kysymysten muotoilun suhteen. Tämä helpottaisi myös tutkimustulosten analysointia. Lisäarvoa tutkimukseen voisi saada esimerkiksi asiakkaille suunnatun ryhmähaastattelun avulla. Toisaalta voisi haastatella myös työntekijän näkökulmasta, jolloin tarkastelee asiakkaan tilannetta hieman eri näkökulmasta.

LÄHTEET

Alkula, T., Pöntinen, S. ja Ylöstalo, P. 1994. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. 1.-4. painos. Juva: WSOY.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2018. Pirkanmaan Työllisyyskatsaus helmikuu 2018. Luettu 8.4.2018.

https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/57561/Pirkanmaan_tyollisyyskatsaus_helmikuu+2018.pdf/3c9139c8-425c-4a3c-8de8-3c4d9e4eda36

Forss, M., Kanerva, M., Kanninen, O., Laitio, N. & Likki, T. 2013. Homma hallussa. Elämänhallinta – arjen sanastosta yhteiskuntapolitiikan keskiöön. Ajatushautomo Tänk. Helsinki: WhyPrint Oy Ab. Luettu 21.1.2018.

http://thinktaenk.fi/wp-content/uploads/2013/06/homma_hallussa_web.pdf

Hiilamo, H. & Saari, J. (toim.) 2010. Hyvinvoinnin uusi politiikka – johdatus sosiaalisiin mahdollisuuksiin. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Luettu 29.11.2017.

file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/A_27_ISBN9789524930932.pdf

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja Kirjoita. 20. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hämeenkyrön työllisyyspalvelut. Luettu 21.3.2018.

<http://www.hameenkyro.fi/yritykset/tyollisyyspalvelut/tyopaja/>

Ikaalisten kaupungin työpaja. Luettu 21.3.2018.

<http://tyopaja.ikaalinen.net/>

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Tampereen Yliopistopaino Oy.

Kansaneläkelaitos. 2017. Työllistymistä edistävät toimenpiteet. Luettu 1.2.2018.

<http://www.kela.fi/tyollistymista-edistavat-toimenpiteet>

Karjalainen, J. & Karjalainen, V. 2010. Kuntouttava työtoiminta – aktiivista sosiaalipolitiikkaa vai työllisyyspolitiikkaa? Empiirinen tutkimus pääkaupunkiseudulta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 38/2010. Helsinki: Yliopistopaino.

Karjalainen, V. & Karjalainen, J. 2011. Kuntouttava työtoiminta kunnissa. Arvioita toiminnan järjestämistavasta ja kehityssuunnasta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 46/2011. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. Luettu 29.11.2017.

<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80041/c7db7901-6ac7-422b-b09f-b62c88a3737a.pdf?sequence=1>

Kauppinen, T., Saikku, P. & Kokko, R-L. 2010. Työttömyys ja huono-osaisuuden kasautuminen. Teoksessa Vaarama, M., Moisio, P & Karvonen, S. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Yliopistopaino. 234 – 250. Luettu 22.2.2018.

<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80297/8cec7cec-5cf3-4209-ba7a-0334ecdb6e1d.pdf?sequence=1>

- Keltikangas-Järvinen, L. 2008. Temperamentti, stressi ja elämänhallinta. Juva: WS Bookwell Oy.
- Kuntouttavan työtoiminnan käsikirja. 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Luettu 10.11.2017.
<https://www.thl.fi/fi/web/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja/kuntouttava-tyotoiminta>
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189. Finlex. Luettu 10.11.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189>
- Leemann, L. & Hämäläinen, R.-M. 2015. Asiakasosallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Luettu 21.10.2017.
https://www.thl.fi/documents/10531/1787240/Tietopaketti_Asiakasosallisuus.pdf/97b24b5c-2b6b-4308-bf4f-0f863bc8e2e6
- Liukkonen, J. 2017. Psyykkinen vahvuus. Mielen taitojen harjoituskirja. Juva: PS-kustannus.
- Mäntyneva, P. & Hiilamo, H. 2018. Osallisuuden ja osattomuuden dynamiikka työtoiminnassa. Etnografinen tutkimus kolmella kuntouttavan työtoiminnan kentällä. Yhteiskuntapolitiikka 1:2018. Luettu 25.3.2018.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136023/YP1801_Mantyneva%26Hiilamo.pdf?sequence=2
- Nivala, E. & Ryyänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Luettu 20.3.2018.
<http://www2.uef.fi/documents/1381035/2330652/NivalaRyyan%C3%A4nen2013.pdf>
- Parkanon kaupunki. Tilastotietoa helmikuu 2018. Luettu 16.3.2018.
- Parpo, A. 2007. Työllistymisen esteet. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämisskeskus. Raportteja 11/2007. Helsinki: Valopaino Oy. Luettu 16.3.2018.
<http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/raportit/R11-2007-VERKKO.pdf>
- Pyykkönen, J. & Pyykkönen, T. 2016. Rakenteellinen työttömyys Tampereella. Luettu 22.10.2017.
http://tyollisyysportti-fi-bin.al-done.fi/@Bin/c322596f97c0e508ffd6134955d3bb96/1523212290/application/pdf/542691/Rakenteellinen_tyottomuus_Tampere_Pyykkonen_Pyykkonen.pdf
- Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2013. Tutkimuksen voimasanat. 1.-2. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Sandelin, I. 2014. Kuntouttava työtoiminta asiakkaiden kokemana. Kirjallisuuskatsaus asiakkaiden toiminnalle antamista merkityksistä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen työpaperi 8/2014. Luettu 21.10.2017.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114912/URN_ISBN_978-952-302-154-9.pdf?sequence=1
- Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. Finlex. Luettu 10.11.2017.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. Kuntouttava työtoiminta. Luettu 12.12.2017.

<http://stm.fi/kuntouttava-tyotoiminta>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2018. Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen. Luettu 13.2.2018.

<http://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyden-ehkaisy>

Tammelin, M. 2010. Kokemuksia sosiaalipalveluista – Kuntouttavan työtoiminnan asiakasfoorumit Keski-Suomessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 31/2010. Helsinki: Yliopistopaino.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. ICF-luokitus. Luettu 21.1.2018.

<https://www.thl.fi/fi/web/toimintakyky/icf-luokitus>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Osallisuus. Luettu 21.10.2017.

<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. Toimintakyky. Luettu 20.11.2017.

<https://www.thl.fi/fi/web/toimintakyky/mita-toimintakyky-on>

TE-palvelut. Työnhakijalle. Luettu 1.2.2018

http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/jos_jaat_tyottomaksi/oikeudet_velvollisuudet/index.html

Tiitola, K., Takala, E-P., Rentto, T., Tulenheimo-Eklund, E. & Kaukiainen, A. 2016. Työkyvyn heikkenemisen varhainen tunnistaminen. Toimintakyvyn mittaamisen ja arvioinnin kansallisen asiantuntijaverkosto TOIMIA. Luettu 21.1.2018.

http://www.thl.fi/toimia/tietokanta/media/files/suositus/2016/11/02/Tyokyvyn_heikkenemisen_varhainen_tunnistaminen.pdf

Tuisku, K., Melartin, T. & Vuokko, A. 2011. Mielenterveysongelmiin liittyvä toimintakyvyn arviointi. Toimintakyvyn mittaamisen ja arvioinnin kansallisen asiantuntijaverkosto TOIMIA. Lettu 21.1.2018.

http://www.thl.fi/toimia/tietokanta/media/files/suositus/2012/01/12/suositus_mielenterveysongelmiin_liittyva_toimintakyvyn_arviointi_1.pdf

Virtanen, A. 2017. Kuntouttava työtoiminta 2016 – Kuntakyselyn osaraportti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoraportti 33/2017. Tulostettu 13.10.2017.

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135308/Tr33_17.pdf?sequence=4

Vuokko, A. Toimintakyky (ICF) ja mittareiden käyttö arvioissa. Työ- ja toimintakyvyn arviointimenetelmät työllistymisen tukena. Työterveyslaitos. Esitys 14.2.2017. Helsinki. Luettu 21.1.2018.

https://www.vates.fi/media/projektit/party/helsingin-materiaalit-14-2-2017/helsinki_170214_av_handout.pdf

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje lomakekyselyyn

SAATEKIRJE OPINNÄYTETYÖN KYSELYLOMAKKEESEEN LIITTYEN

Tämä kyselylomake liittyy sosionomin opintoihini Tampereen ammattikorkeakoulussa. Kysely liittyy opinnäytetyöni tutkimusosuuteen. Opinnäytetyöni aihe on kuntouttavan työtoiminnan vaikutukset ja kehittäminen asiakkaiden näkökulmasta. Tällä kyselyllä tarkoitukseni on selvittää kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien asiakkaiden kokemuksia kuntouttavasta työtoiminnasta ja sen vaikutuksista elämänhallintaan ja toimintakykyyn. Tarkoitukseni on selvittää myös, miten asiakkaat toivoisivat palvelua kehitettävän. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Antamanne vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Kyselylomakkeet hävitetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen asianmukaisesti. Tähän lomakekyselyyn on haettu tutkimuslupa Parkanon kaupungilta. Kerron mielelläni lisätietoja tarvittaessa. Vastausaikaa on 8.2.2017 asti.

Ystävällisin terveisin

Sanna Niemi

Sanna Niemi

Sosionomi -opiskelija
Tampereen ammattikorkeakoulu

Palveluohjaaja
Parkanon kaupunki
Kuntouttava työtoiminta
044-7865752

Liite 2. Lomakekysely

1 (3)

1. Kuinka kauan olet osallistunut kuntouttavaan työtoimintaan?**2. Mikä on työtoimintapaikkasi?**

- ☐ Työelämän palvelukeskus / kaupungin paja
- ☐ Kaupungin muu toimiala
- ☐ Kolmas sektori (esimerkiksi järjestöt, yhdistykset, säätiöt, seurakunnat)
- ☐ Muu työtoiminta

3. Mistä syistä olet ohjautunut kuntouttavaan työtoimintaan? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- ☐ Sopivaa työtä tai muita työvoimapalveluita ei ollut tarjolla
- ☐ Työ- tai toimintakyvyn rajoitteiden vuoksi en pysty osallistumaan työhön tai muihin palveluihin
- ☐ Muita työ- tai toimintakykyä parantavia sosiaali- ja terveystalvveluita ei ollut saatavilla
- ☐ Halusin itse aloittaa kuntouttavassa työtoiminnassa
- ☐ Minut on velvoitettu osallistumaan

**4. FYYSINEN TOIMINTAKYKY käsittää kyvyn suoriutua fyysisesti päivittäisistä perustoiminnoista, kuten nukkumisesta, liikkumisesta, syömisestä, henkilökoh-
taisesta puhtaudesta ja kotiaskareista. Miten kuntouttava työtoiminta on vai-
kuttanut fyysiseen toimintakykyysi?**

**5. PSYKKINEN TOIMINTAKYKY liitetään elämänhallintaan ja elämän tyyty-
väisyyteen, mielenterveyteen, psyykkiseen hyvinvointiin ja itsearvostukseen.
Siihen liittyvät myös voimavarat, joiden avulla selviämme arjen haasteista sekä
kriisitilanteista. Miten kuntouttava työtoiminta on vaikuttanut psyykkiseen toi-
mintakykyysi?**

**6. SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY tarkoittaa kykyä toimia ja olla sosiaalisessa
vuorovaikutuksessa. Siihen liittyy mm. suhteet lähimmäisiin ja muihin ihmisiin
sekä elämän mielekkyys. Miten kuntouttava työtoiminta on vaikuttanut sosiaa-
liseen toimintakykyysi?**

2 (3)

7. **OSALLISUUS** tarkoittaa, että ihmisellä on tunne siitä, että hän saa tarpeeksi tietoa omista asioistaan ja voi vaikuttaa niihin. Osallisuutta on myös tunne siitä, että ihminen tuntee kuuluvansa johonkin. Miten olet kokenut osallisuutta kuntouttavassa työtoiminnassa?

8. Valitse seuraavista väittämistä omaan tilanteeseesi sopiva vaihtoehto.

Väittämä: Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen on...	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
vahvistanut elämänhallintaani					
tuonut sisältöä arkeeni					
lisännyt sosiaalisia kontaktejani					
muuttanut päivärytmiäni säännöllisemmäksi					
vahvistanut työelämävalmiuksiani					
lisännyt yhteisöllisyyttä elämässäni					
ehkäissyt syrjäytymistä					
lisännyt aktiivisuuttani vapaa-ajan suhteen					
lisännyt aktiivisuuttani työllistymisen suhteen					
lisännyt hyvinvointiani					
parantanut taloudellista tilannettani					
vahvistanut itsetuntoani					
lisännyt elämänlaatuani					
mahdollistanut vertaistuen					
parantanut / ylläpitänyt mielenterveyttäni					
parantanut / ylläpitänyt terveyttäni					
vähentänyt päihteiden käyttöä					
lisännyt osaamistani / ammattitaitoani					

3 (3)

9. Miten kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen on vaikuttanut elämänhallintaasi?

10. Millainen merkitys kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisella on elämäntilanteessasi?

11. Millaista toimintaa toivoisit sisällytettävän kuntouttavaan työtoimintaan? Valitse sopivin vastausvaihtoehto jokaisesta toimintamuodosta.

Toimintamuoto	Ei tarvetta tällä hetkellä	Ei kiinnosta	Mahdollisesti tarvetta	Kiinnostaa paljon	On tarvetta
Velkaneuvonta					
Liikuntaneuvonta					
Ravintoneuvonta					
Terveysneuvonta					
Sosiaalinen kuntoutus					
Työ- ja toimintakyvyn arviointi					
Luovat menetelmät esim. ilmaisutaito					
Yksilövalmennus					
Eläkemahdollisuuksien selvittäminen					

12. Miten toivoisit kuntouttavaa työtoimintaa kehitettävän?

Kiitos, kun käytit aikaasi, vastauksesi ovat tärkeitä!